

К.Г.Неліпа

*Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
nelipka@mail.ua*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ

Після розпаду СРСР та заснуванням України як незалежної держави відбулися зміни в розбудові економічної моделі ринкового спрямування. Початок ринкових перетворень збігся з кризовими економічними явищами, а зайнятість віддзеркалила цей кризовий стан. Саме в цей час починає привертатися увага державних органів правління питанням падіння зайнятості та зростанню безробіття. З'являється потреба у виявленні чинників формування ринку праці та проблем, які з ним пов'язані. Адже ринок праці – основний елемент економічної системи, який чутливо реагує в цілому на всі процеси в суспільстві.

Перехід України до ринкової економіки, масштабні соціально-економічні зміни у всіх сферах життєдіяльності суспільства гостро поставили питання здатності й готовності людини адаптуватися й жити в умовах непередбачуваності глобальних змін, а також змін економічних та матеріальних умов існування. Саме тоді з'явилися перші наукові доробки з вивчення проблем формування та функціонування ринку праці, до яких можна віднести роботи: М.Долішнього, В.Петюха, Г.Гаврилюка, Е.Лібанової, Д.Богині. За останні роки питанням формування ринку праці займалися: О.Волкова, К.Лазоренко, О.Левада та інші.

Головними завданнями дослідження є визначення тенденцій, проблем та перспектив формування ринку праці Мелітопольського району.

На ситуацію на регіональному ринку праці впливає: загальна соціально-економічна ситуація в країні і регіоні, якісний показник людського капіталу,

становище у сфері надання соціальних послуг, національно-культурні особливості, соціопсихологічні чинники та ін.

Чисельність населення Запорізької області щороку зменшується, такий негативний приріст населення по Запорізькій області пов'язаний з поживленням міграційних процесів, перевищення рівня смертності над народжуваністю та підвищенням рівня бідності у регіоні. У гендерній структурі переважають жінки упродовж всього періоду, звідси спостерігається тенденція до зменшення структури чоловічого населення Запорізької області, що негативно впливає на регіональний ринок праці. Однією з найголовніших причин пов'язаною з поганою демографічною ситуацією в Запорізькій області є несприятлива екологічна ситуація регіону [3].

За даними державного статистичного управління у 2014 році чисельність наявного населення в Мелітопольському районі складає 50,1 тис.чол. Сільське населення складає 94 % від загальної чисельності, міське – 6% (сmt. Мирне) [1].

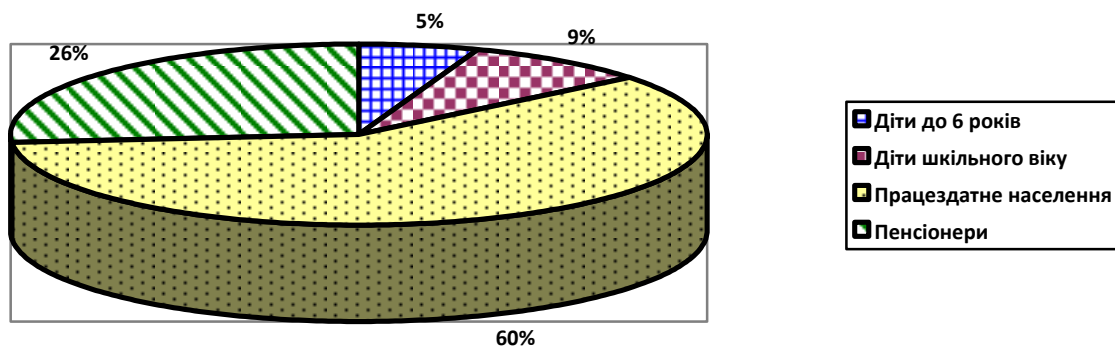
Формування ринку праці обумовлено процесами природного, механічного руху населення, соціальними умовами.

За чисельністю населення найбільша Костянтинівська сільська рада на території якої мешкають понад 11 тис. осіб, найменша – Мордвинівська.

Формування ринку праці в найближчі 5-10 років залежить від дітей шкільного віку. Територіальний аналіз показників свідчить про те, що в Костянтинівській та Терпіннівській сільських радах найбільша кількість школярів в районі. При цьому слід зазначити, що в Костянтинівській сільській раді зареєстровано вдвічі більша кількість населення, ніж в Терпіннівській, але кількість дітей шкільного віку майже однакова. Вдвічі менша кількість школярів у Вознесенській та Новобогданівській сільських радах, а в Мордвинівській, Астраханській, Новопилипівській, Полянській – навіть менше 100 чол. Костянтинівська сільська рада так і залишається лідером по чисельності дітей дошкільного віку, аутсайдер – Мордвинівська та Астраханська сільські ради. Кількість пенсіонерів по сільській радам майже в

3 рази більша, ніж кількість школярів, окрім Терпіннівської сільської ради (в 2 рази більше пенсіонерів). Це в цілому відображає тенденцію старіння населення в регіоні. Щодо працездатного населення, то найбільше його зосереджено в Костянтинівській, Вознесенській та Терпіннівській сільських радах. Історично так склалося, що жителі цих рад працювали на промислових підприємствах міста Мелітополя, а також ці сільські ради знаходяться найближче до міста. Мордвинівська сільська рада хоч і знаходиться недалеко від міста Мелітополя, але із-за невеликої кількості населення та зайнятості більшості в аграрному секторі зумовило найменшу кількість працездатного населення в Мелітопольському районі (рис.1).

Усього по Мелітопольському району на початку 2015 року чисельність населення складала 50104 чол., з них пенсіонерів – 13257 чол., дітей до 6 років – 2746 чол., дітей шкільного року – 4299 чол., працездатного населення – 29802 чол. (рис. 1) [2].

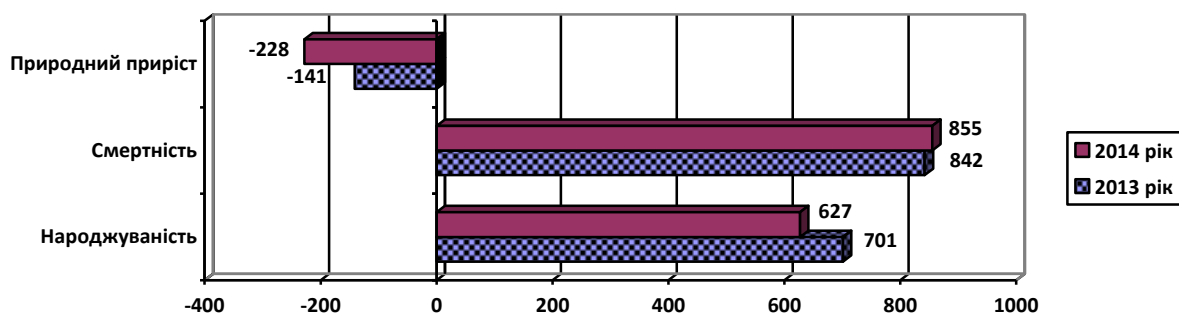

Рис. 1. Демографічні показники населення Мелітопольського району станом на 01.01.2015 року (складено автором [2])

У 2013 році в Мелітопольському районі народжуваність склала – 701 чол., смертність – 842 чол., кількість дітей померлих у віці до 1 року – 7 чол. В результаті природний приріст в районі від’ємний – 141 чол. Загалом по Запорізькій області ці показники мають наступний вигляд: народжуваність – 18134 чол., смертність – 26498 чол., кількість померлих дітей у віці до 1 року – 149 чол., природний приріст від’ємний – 8364 чол.

У 2014 році народжуваність склала – 627 чол., смертність – 855 чол.,

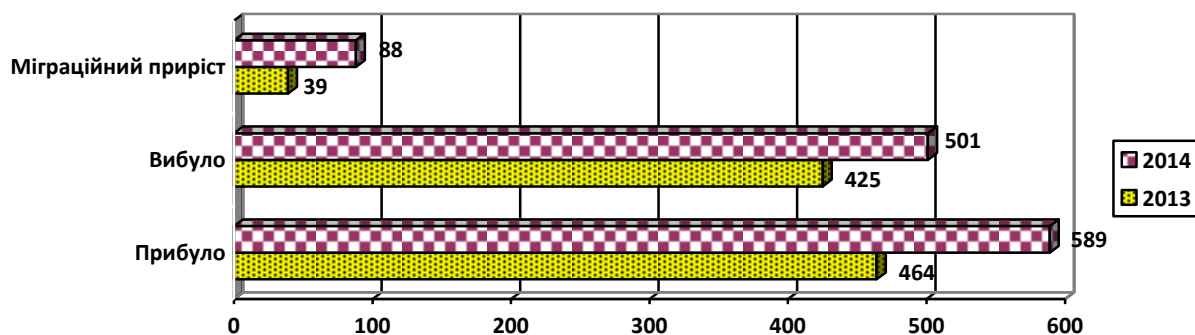
кількість дітей померлих у віці до 1 року – 4 чол. (рис. 2). Якщо порівнювати з 2013 роком, то природний приріст збільшився у від'ємному напрямку – 228 чол.. В цілому по Запорізькій області за 2014 рік народжуваність склала 18713 чол., смертність – 27773 чол., кількість померлих дітей померлих у віці до 1 року – 123 чол., природний приріст від'ємний – 9060 чол.[4].

Рис. 2. Природний приріст населення Мелітопольського району
(складено автором за [4])

За 2013 рік міграційний приріст населення в межах Мелітопольського району склав 39 чол., прибуло – 464 чол., вибуло – 425 чол.. Міграційний приріст зовнішньої міграції склав 36 чол., прибуло – 210 чол., вибуло – 174 чол. В межах Запорізької області міграційний приріст зовнішньої міграції був від'ємним – 1046 чол., прибуло – 8658 чол., вибуло – 9704 чол.

У 2014 році міграційний приріст в Мелітопольському районі склав 88 чол, прибуло – 589 чол., вибуло – 501 чол. (рис. 3) [2, 4].

Рис. 3. Міграційний приріст населення Мелітопольського району
(складено автором за [2, 4])

Таким чином кількість потенційного працездатного населення

зменшується, а кількість пенсіонерів (непрацездатного населення) збільшується. Така ситуація в майбутньому призведе до того, що працездатному населенню більше потрібно буде відчисляти податки зі своєї заробітної плати в пенсійний фонд, щоб забезпечити пенсіонерів, а також пенсіонерам потрібно буде продовжувати працювати або взагалі підвищувати пенсійний вік.

Соціальні умови – умови життєдіяльності індивіда в суспільстві як в процесі праці, так і у рамках вільного часу. Соціальні умови охоплюють такі параметри, як умови праці і його охорона, кваліфікація працівників, рівень освіти, охорони здоров'я, культури населення і т. д.

Найбільш гострими життєвими проблемами у населення Мелітопольського району є: відсутність коштів для придбання медикаментів, медичних засобів реабілітації, оперативного хірургічного втручання, необхідність у проведенні реабілітації після перенесених захворювань, оздоровленні, зубопротезування, потреба у ремонті житла внаслідок надзвичайної ситуації природного та іншого характеру, пожежі тощо.

Для підвищення соціальних умов населення району необхідно проводити як соціальні так і економічні реформи, такі як:

- сприяти розвитку промислових підприємств району;
- сприяти розвитку агропромислового комплексу;
- сприяти збереженню робочих місць і створенню умов для підвищення заробітної плати;
- сприяти розвитку житлово-комунального господарства;
- сприяти залученню інвестиційних проектів, розвитку капітального будівництва та налагодженню стану автодоріг;
- сприяти розвитку підприємництва та споживчого ринку;
- сприяти розвитку соціального захисту та зайнятості населення;
- сприяти поліпшенню екологічної ситуації.

Населення Мелітопольського району Запорізької області на 94% складається з сільського та на 6% з міського. Загальна чисельність населення

Мелітопольського району за п'ять років скоротилась на 4 тис.чол. Аналіз показників формування ринку праці Мелітопольського району виявив, що природний приріст населення так і залишився від'ємним і збільшився у 1,5 рази в порівнянні з 2013 роком, але спостерігаються тенденції до збільшення механічного приросту населення, в порівнянні з попереднім роком ця цифра збільшилась удвічі. Кількість пенсіонерів з кожним роком зростає, а дітей дошкільного та шкільного віку в декілька разів зменшується, що призводить до «старіння нації». Молоді все менше залишається у селах із-за незадовільних їхнім запитам соціальних умов проживання.

Тому необхідно проводити соціальні та економічні реформи перш за все у сільській місцевості. Потрібно розвивати промислові підприємства району, впроваджувати нові технології в агропромисловому секторі, створювати умови для збереження робочих місць та підвищення заробітної плати населенню, збільшувати надходження до місцевих бюджетів району, розвивати житлово-комунальну інфраструктуру, залучати інвестиції до району, поліпшувати стан автомобільних доріг, сприяти розвитку підприємництва, відкриттю власних справ громадянами, поліпшувати екологічну ситуацію в районі, розширювати мережу дитячих садків; реформувати мережу медичних закладів; залучати туристів до регіону та створювати туристичну інфраструктуру, побудувати вітрову електростанцію на території району.

Література:

1. Офіційний сайт Головного управління статистики у Запорізькій області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zp.ukrstat.gov.ua>
2. Офіційний сайт Мелітопольської Районної Державної Адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mrda.gov.ua>
3. Програма зайнятості населення Мелітопольського району на період до 2017 року. – Мелітополь, 2013. – 27 с.
4. Соціально-економічне становище Запорізької області за січень-серпень 2014 року. Повідомлення головного управління статистики. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zp.ukrstat.gov.ua/images/stories/soc_ek082014.pdf